

Hogyan jutott hihetetlen nemzeti ajándékhoz az IBUSZ

1951-ig kapta meg az IBUSZ a MÁV-jegyek árusításának monopóliumát

Turchányi Egon szerda esti interpellációja nemcsak a képviselőházban keltett nagy megrökönyödést, de az egész közvélemény megrökönyödéssel fogadta azokat az adatokat, amelyekkel bevilágított egy közpénzkezelő alapított és állami koncessziók alapján működő vállalat üzletvitelét. Turchányi Egon, mint jelezte, a rendelkezésre álló bizonyítók anyagnak csak kis részét tette le a Ház asztalára és már ezekből kitűnt az, hogy a magyar idegenforgalmat irányító nagy üzleti vállalkozásban az ügyvezető alelnöktől és vezérigazgatóktól kezdve egész a kisebbségi részvényesekig mindenki megtalálja a maga busás jövedelmét, amely mellett a MÁV csak filléreket kap vissza az alapításra adott többmillió pengőért és azokért a nagy jövedelmet jelentő koncesszióért, amelyeknek ellenértékeképpen a magyar idegenforgalom fellendítését várta ettől a vállalkozástól.

A kereskedelemügyi miniszter annak elenére, hogy Turchányi a vállalat vezérigazgatói által aláírt bizalmas jelentések fotókópiával igazolta állításait, kétségbevitte ezeknek valódiságát és kijelentette, hogy míg az általa elindított hivatalos vizsgálat

meg nem erősíti ezeket az adatokat, kénytelen a vállalatot védelmébe venni. A kereskedelemügyi miniszternek ez a kijelentése — bármennyire is hangoztatta emellett a visszaélések kivizsgálásának szükségességét — a közvéleményben bizonyos nyugtalanságot keltett, amennyiben az IBUSZ-ügy nem először került most napirendre. 1930 áprilisában már interpelláció hangzott el a Házban az IBUSZ monopóliumáról, az akkori kereskedelemügyi miniszter, Bud János, kijelentette, hogy az IBUSZ olyan hatalom, amellyel szemben még a kereskedelemügyi miniszter is tehetetlen, de azért hivatalos vizsgálatot ígért, amelynek eredményéről azonban azóta sem hallott senki semmit.

Eppen ezért tartjuk szükségesnek, hogy ezután hívjuk fel a kereskedelemügyi miniszter figyelmét az IBUSZ évek óta folytatott különös és sajátos üzletviteléről nyilvánosságra került adatok valódiságára. Ez az ügy a közeljövőben többször fogja foglalkoztatni a parlamentet és a közvéleményt is és éppen ezért szükségesnek látjuk egy kissé visszatekinteni azokra a néhány évtizeddel ezelőtt keletkezett üzleti vállalkozásokra, amelyekből a mai IBUSZ kialakult.

Az IBUSZ szerény elődjének még fel lehetett mondani a szerződést

Az IBUSZ 1926 december 11-én délután félhat órakor született meg Káádr-utca 4. szám alatt, az Általános Beszerzési és Szállítási Rt. és az Idegenforgalmi és Utazási Vállalat Rt. fuziójából. A két részvénytársaság közül az Idegenforgalmi és Utazási Vállalat Rt. volt az idősebb, amely 1901-ben alakult és célja az volt, hogy egyrészt Budapesten egy idegenforgalmi információs-irodát tartson fenn, másrészt, hogy mint a MÁV központi városi menetjegyirodája árusítsa a bizományba kapott vasuti jegyeket. A vállalatot tulajdonképpen a külföldi példák és az a szükséglet hozta létre, hogy az utazók közönség kényelmére a pályaudvarokon kívül is lehessen megváltani a vasuti jegyeket. A vállalat ötszáz ezer korona alaptőkével indult, amelyből azonban csak százezer korona volt készpénzben befizetve, a fennmaradó négy-száz ezer koronát pedig mint aportot jelentették a vasutjegyek eladására vonatkozó szerződések.

A MÁV és az Idegenforgalmi és Utazási Vállalat Rt. között a jegyek eladására kötött alapszerződés 92.512/902. szám alatt adatott ki. A szerződés tíz esztendőre szól és nem volt kizárólagos természetű, vagyis ezen szerződés mellett a MÁV még bárki mással köthetett volna hasonló szerződést a jegyeknek árusítására vonatkozólag. Lényeges feltétele

volt a MÁV részéről, hogy évi 30.000, illetőleg 1906-tól kezdődőleg évi 45.000 korona szubvenciót fizetett a vállalatnak, amelyet az eladott jegyek után az eladási ár egy százalékát juttatva a vállalatnak. A vállalat ezzel szemben köteles volt a bizományba átadott menetjegyek eladásáról minden tíz napban beszámolni a MÁV-val, ha azonban az eladott menetjegyek után beszédett összeg bármikor kétezer koronánál többet tett ki, úgy ezt az összeget a beszámolóra esedékes tizedik nap előtt is azonnal be kellett szolgáltatni az államvasutakhoz.

A bizományi jegyek után beszédett összegek biztosítása céljából a vállalat köteles volt huszezer korona övadékot letenni. A vállalat köteles volt ezenfelül a magyarországi idegenforgalom elősegítésére külön irodát fenntartani saját költségén, idegennyelvű prospektusokat és külön utazási folyóiratot is kiadni, nagyobb ünnepnapokra külföldi társaskirándulásokat szervezni. Kötelezve volt a hazai fürdőket, szállodákat, ásványvizet és a speciális magyar ipartermékeket a kontinens nevezetesebb városában fokozatosan felállítandó képviseletinél közelebből ismertetni. A szerződés utolsó lényeges pontja az volt, hogy mindkét fél részéről egyévi határidővel bármikor fel lehetett mondani.

A MÁV nem tudott megszabadulni az Idegenforgalmi-tól

Miután ez a szerződés 1912-ben lejárt, a vállalat annak megújítását kérte. Azonban ez a megújítás már nem ment olyan könnyen, amiről a kereskedelemügyi minisztériumnak 37.681/912. számú, a minisztertanáchoz intézett bizalmas előterjesztése tesz tanúságot. Ezen előterjesztés szerint ugyanis a MÁV igazgatóság a „Thos, Cook and Son” nevezetű londoni céget hozta javaslatba a jegyárusítási szerződés megkötésére, azzal érvelve, hogy az eddigi szerződő fél, nevezetesen az Idegenforgalmi Vállalat 1902 és 1912 között „az idegenforgalom emelése terén nem ért el kellő eredményt és működése ismételtlen visszaélések vádjaira adott alkalmat.” A MÁV további indokolásában még azt is olvashattuk: „Már pedig kívánatosnak látszik, hogy a Magyar Királyi Államvasutak cégét viselő vállalat működéséhez még igazolást sem nyerő vadak se férjenek.” A MÁV felterjesztése és javaslata elenére a kereskedelemügyi miniszter mégis megújította az Idegenforgalmi Vállalattal a jegyeladási szerződést 9565/913. III. kereskedelemügyi minisztériumi szám alatt. A

szerződés lényegében ugyanolyan feltételek mellett kötött, mint az 1902-es szerződés. Kizárólagosság még ekkor sem illette meg a vállalatot, amit az akkori kereskedelemügyi miniszter a minisztertanáchoz előterjesztett indoklásában különösen és nyomatékosan is kiemelt. Eltérés az 1902-es szerződéstől csak annyiban volt, hogy a MÁV szubvencióját 45.000 koronáról leszállították 30.000 koronára s a szerződés tartama alatt már nem volt felmondható egyik fél részéről sem.

Az Idegenforgalmi Vállalat történetéhez tartozik még az is, hogy 1916-ban jutott már szorosabb kapcsolatba az Általános Beszerzési és Szállítási Rt.-gal, amikor Krausz Simon és Gálos Kálmán kerültek be a vállalat igazgatóságába. Az IBUSZ idegenforgalmi ágazatának jelenlegi vezérigazgatója, Bársony Oszkár, az idegenforgalmi vállalatban 1918 április 30-án lépett elő a főtisztviselők közé, amikor cégjegyzési jogot kapott. 1922 szeptember 26-án az Idegenforgalmi Vállalat még szorosabbra fonta kapcsolatait a MÁV-val és a vállalat igazgatóságába beválasztotta a MÁV három főtisztviselőjét.

Huszonöt éves felbonthatatlan szerződés az IBUSZ-nak

Ha most összehasonlítjuk az 1902-es és 1912-es jegyeladási szerződésekkel azt a szerződést, amelyet a MÁV 1926 decemberében 104.646/1926. szám alatt kötött az Ide-

genforgalmi Vállalattal, de már azzal a feltétellel, hogy az Általános Beszerzési és Szállítási Rt.-gal való fuzió esetén (amely néhány héten belül be is következett) az új vállalatot fogja illetni a szerződésben kapott összes jog és kötelezettség, akkor a következő meglepő különbségeket fogjuk fel-fedezeni. A szerződés huszonöt esztendőre kötött, 1927 január 1-től 1951 december 31-ig. A szerződés tartama alatt egyik fél sem mondhatja fel a szerződést és a MÁV ebben a szerződésben, melyet a MÁV részéről Kelety akkori elnök, az Idegenforgalmi Vállalat részéről pedig Krausz Simon és Bársony Oszkár írtak alá, a MÁV jegyeinek a MÁV-átvételén kívül való árusítása tekintetében kizárólagossági jogot biztosított a vállalatnak, ami azt jelenti, hogy 1951-ig a MÁV jegyeinek árusításával sem Magyarországon, sem a külföldön az IBUSZ-on kívül senki más meg nem bízhat. A jegyeladási jutalékok a régi egy százalékról felemelték 5—9,5 százalékra. A vállalat idegenforgalmi kötelezettségeit sokkal enyhébben írta körül ez a szerződés, amely pontokhoz kapcsolódik a MÁV-nak 1926 december 9-én ugyancsak Kelety által aláírt és az Általános Beszerzési és Szállítási Rt. harminczszázalékos kisebbsége részéről Rajner Béla dr.-ral, az IBUSZ jogtanácsosával kötött titkos szerződésnek 8. pontja, amely szerint az idegenforgalommal kapcsolatos propagandakiadások hetven százalékát köteles a MÁV visszatéríteni a vállalatnak.

Az IBUSZ különös elszámolása a MÁV-val

A bizományi jegyek után befolyt pénzüsszegek tiznaponként való leszámolása helyett az új szerződés már havi leszámolást alapított meg s a bizományi jegyek után beszédett összegek biztosítására szolgáló övadék letételét teljesen elengedte. Hogy ennek a feltételeknek a hiánya mit jelent, arra Turchányi Egon már rámutatott szerdai interpellációjában, amikor felvasta az IBUSZ 1933. évi február 14-én tartott végrehajtóbizottsági ülésének jegyzőkönyvét, amely

ROBERTS
angol tavaszi szövetudonsággal
jutányos áron kaphatók
FŐTINÁL
IV., VÁCI-UTCA 9.

szerint az IBUSZ a MÁV-nak a december hónapban eladott jegyekért 778.000 pengővel, a január hónapban eladott jegyekért 680.000 pengővel, vagyis összesen 1.458.000 pengővel tartozik, amely összegre azonban Bársony vezérigazgató jelentése szerint „csak körülbelül 500.000 pengőnyi fedezete van a vállalat idegenforgalmi ágazatának. A mintegy 900.000 pengőt meghaladó hiány — a jelentés szerint — onnan származik, hogy a vállalat beszerzési ágazatával való elszámolás során olyan investícióknak a kiegyenlítése is szükségessé vált, melyekre a vállalatnak fedezete sohasem volt.” Bársony vezérigazgató ezen jelentése után még arra is rámutatott, hogy amikor ezek az összegek eldiszponáltattak, minden alkalommal jelentette, hogy ezeket a határozatokat csak oly módon fogadatosíthatja, „ha az idegen tulajdonot képező jegyek árából befolyt összegeket használja fel erre a célra. Ennél a pontnál jegyezték meg a Házban, hogy nem tudni, minek nevezik azt, ha a bizományi árak árából befolyó összegeket nem a bizományi áru tulajdonosa kapja meg, hanem azokat más célra fordítják? A kereskedelemügyi minisztériumnak a figyelmét külön felhívjuk, hogy az általa megindított vizsgálat során erre a pontra különösen térjen ki, és állapítsa meg, hogy az IBUSZ végrehajtóbizottsági ülésén a MÁV képviselői tiltakoztak-e a vezérigazgatónak ezen jelentése ellen?

Az iskolafenntartási költségek országos arányosítását tervezi a kormány

Székesfehérvárról jelentik: Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter, aki néhány napot választói körében tölt, pénteken a főispáni hivatal helyiségében küldöttségeket fogadott, délután látogatásokat tett, este pedig megjelent a gazdakörben. Itt a gazdák többek közt arra kértek, hogy könnyítse meg az iskolaterhek viselését azzal, hogy eze-

ket a terheket vállalja át a közoktatásügyi tárca terhére. A miniszter kijelentette, hogy ilyen terhet nem vállalhat, de a kormány olyan törvényjavaslaton dolgozik, amely az iskolafenntartási költségek országos arányosításával akarja nehézségeket megoldani és e téren mutatkozó aránytalanságokat kiküszöbölni.

A rutén autonómia megvalósítását sürgették a külügyi bizottság ülésén

A képviselőház külügyi bizottsága pénteken délelőtt ülést tartott, amelyen a kormány részéről Gömbös Gyula miniszterelnök, Kánya Kálmán külügyminiszter vett részt. A külügyminiszter felsőházi beszámolójához hasonló értelemben tájékoztatta a bizottságot, genfi, római és bécsi utja eredményéről. Ehhez kapcsolódóan a bizottságban élénk vita indult meg az aktuális világpolitikai kérdésekről.

Eckhardt Tibor örvendetesnek tartja, hogy a békeszerződésekből folyó világpolitikai kérdések tárgyalása végre helyes irányra terelődött. Ez a fejlődés igazolja azt a mindig hangoztatott álláspontját, hogy kishitű defetizmus érdekében nem szabad megalkuvó paktumokba belemenni, Szivesen látunk közeledést gazdasági téren, de politikai extraturokba belemenni bármilyen gazdasági előnyök fejében sem szabad. Végül a belpolitikai és külpolitikai szempontok összhangbáhozását sürgette.

Perényi Zsigmond báró hangoztatta, hogy kerülni kell a kardcsörtetést, de a gyáva meghunyászkodást is. A békeszerződéseknek mindazokat a rendelkezéseit keresztülvitették, amelyek ellenünk szólnak, de az a kevés, ami javunkra szolgál, ma sincs végrehajtva. Vonatkozik ez különösen a kisebbségi védelemre és a rutén autonómia, amelyeken pedig a Millerand-féle kísérőlevél értelmében is a népszövetségnek kellett volna örködni. A rutén szervezetek 1921-től napjainkig hiába sürgették az autonómia vonatkozó nemzetközi kötelezettség teljesítését. Kéri a kormányt, ne hagyja többé ezt a kérdést a napirendről lekerülni.

Gratz Gusztáv a megindult európai fejlődés érdekében elengedhetetlennek tartja a népszövetség alapokmányának módosítását, hogy egyrészt a határozathozatalnál az egyhangúság követelményét elejtsék, vagy leg-

alább az érdekelt államok szavazatát kapcsolják ki, másrészt pedig, hogy a népszövetségi szankciókat kiterjesszék arra az esetre is, amikor egyes államok a revízió makacs ellenzése következtében az európai békét veszélyeztetnék. Illés József üdvözölte a Mussolini által felvetett négyhatalmi tanács eszméjét. Kéri a kormányt, ne hagyja elterelni a figyelmet a rutén kérdéstről. Nagy Emil sürgeti a felvilágosító tevékenység fokozását. Ugron Gábor utal arra a helyzeti előnyre, amelyet belső viszonyaink rendezettség és megállapodottsága külpolitikai téren részünkre biztosít. Helyesli Eckhardt Tibor fejtegetéseit abban a tekintetben, hogy belpolitikánkban a külpolitika célkitűzésével összhangban kell lennie. Felszólaltak még Walko Lajos, Peyer Károly, Rakovszky Tibor, Pintér, László és Kray István báró, akik különböző aktuális kérdéseket vetettek fel. A felszólalásokra Kánya Kálmán külügyminiszter válaszolt és részletesen kitért az egyes felvetett kérdésekre. Végül Gömbös Gyula miniszterelnök kijelentette, hogy a felvetett értekes és tárgyilagos elvi szempontokat figyelembe részesíti és a maga részéről mindig kész a megértő hangulat megteremtésére.

Minden nő tudja, hogy a

DANIEL KALAP
divatos, elegáns, olcsó
VII., Erzsébet-körút 22
Celltagal divatkalap 6.60 P

Szép asszony, szép lesz a lakása, ha függönyét nálam vásárolja!

Löwy Arthur VII., Király utca 15 V., Lipót-körút 25